

Nr 30.

Av herr **Johansson, Johan Peter**, och herr **Wagnsson**, om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor.

»Avlöningsförmånerna för lärarpersonalen vid folk- och småskolor, sådana desamma enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut nu utgå, anser utskottet för knappt tillmätta i förhållande till vad som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande utbildning. Särskilt kända måste enligt utskottets mening förhållandena vara för de lärare, som vunnit sin utbildning under de senare årens abnormt stegrade prisförhållanden och därunder kommit att ådraga sig en i förhållande till framtidsutsikterna på lärarbanan oproportionerligt stor skuldbörda. Utskottet har därför ej kunnat undgå finna, hurusom kravet på en snar löneförbättring framstår såsom befogat, och enligt utskottets mening bör detta krav tillgodoses förmedelst en definitiv lönereglering för nu ifrågakvarande lärarkårer.»

Så sammanfattade statsutskottet vid 1926 års riksdag sin uppfattning om det berättigade i folkskollärarkårens krav på att få till stånd en lönereglering. Bakom detta uttalande stodo följande ledamöter, som deltog i ärendets behandling inom utskottet, nämligen: hrr Kvarnzelius, Lindblad, Vennersten, Oscar Olsson, Widell, Nilsson i Gränebo, Nilsson i Malmö, Bergqvist, Rosén, Carlsson i Gävle, Pauli, Anderson i Råstock, Rydén, Bengtsson i Norup, Törnkvist i Karlskrona, Kristensson, Jönsson i Revinge, Karlsson i Nynäshamn och Jonsson i Eskilstuna.

Utskottsmajoriteten, som med ovan återgivna uttalande angav sin allmänna ställning till behovet av en snar lönereglering, gjorde vissa erinringar mot det av lärarlönekommittén framlagda löneförslaget och förordade en överarbetning av detsamma i berörda avseenden. Samtidigt betonades emellertid, att denna utredning icke syntes behöva taga synnerligen lång tid i anspråk. »Skulle», fortsätter utskottet, »emellertid hinder möta för framläggandet av ett definitivt löneregleringsförslag inom de närmaste två åren, håller utskottet före, att det bör tagas under övervägande, huruvida icke åtgärder böra vidtagas för beredande av en i avvaktan å den definitiva löneregleringen utgående tillfällig löneförbättring åt ifrågakvarande lärare.»

En minoritet inom utskottet, omfattande 10 medlemmar, gick ett steg längre

och förordade, att, därest icke proposition om en definitiv lönerreglering kunde framläggas för 1927 års riksdag, en tillfällig löneförbättring då måtte beredas nämnda befattningshavare.

Vi skriva nu år 1928, det år, som 1926 års statsutskott utpekade såsom det, då om möjligt en definitiv men i annat fall en tillfällig löneförbättring för folkskolans lärare senast borde komma till stånd. Men ingen åtgärd har i detta syfte vidtagits från Kungl. Maj:ts sida. Icke ett öre äskas i statsverkspropositionen för att i någon mån utjämna de å detta område bestående orättvisorna. Det ser ut, som om lärarna skulle ställas i en klass för sig, som för alla tider komme att avlönas mycket lägre än jämförliga befattningshavare i statens tjänst.

Man kan knappast förvåna sig över den stämning av besvikelse och bitterhet, som på allehanda sätt kommer till uttryck inom hela folkskolans lärarvärld. Det är sant beträffande allt, vad lärare heter i vårt land, det som skrevs av senaste lärarlönekommittén: »Den verksamhet och det arbete, som lärare av olika slag utöva i samhällets och det allmännas tjänst, har av ålder underskattats i förhållande till de funktioner, som inom andra samhällslivets områden verka i det allmännas tjänst. *Till följd härav hava också lärarkårerna sedan gammalt kommit att intaga en i förhållande till andra samhällsklasser i ekonomiskt hänseende tillbakasatt ställning.*» Och alldeles särskilt ha folkskolans lärare fått pröva, att detta uttalande inrymmer den bistra sanningen. I tre fjärdedels århundrade stodo de i avlöningshänseende på de allra lägsta trappstegen bland det allmännas tjänare. Alltid ha de kommit sist i åtanke, när det gällt en allmän lönerreglering för ämbets- och tjänstemän i landet. Efter det den senaste lärarlönerregleringen på våren 1918 kommit till stånd — 11 år efter den näst sista lönerregleringsperiodens början — åstadkom inflationen en sådan omvälvning i alla penningvärden, att staten några månader därefter måste inleda en ny allmän lönerregleringsperiod för sina tjänstemän. Vid 1919 års riksdag antogs kommunikationsverkens lönesystem med ett klart uttalat syfte, att detta snarast skulle bringas i tillämpning för alla tjänstemän, även lärarna. År 1920 tillsattes lärarlönekommittén för att framlägga ett förslag till lösning av lärarnas lönefråga enligt de nya principerna. När kommittén år 1923 blev färdig med sitt uppdrag, stodo vi mitt uppe i en svårartad finansiell kris, som undansköt lärarnas lönerreglering. Motioner väcktes vid 1925, 1926 och 1927 års riksdagar om tillfällig löneförbättring för ifrågakvarande befattningshavare. Statsutskottet har vid sin behandling alla dessa år av nyssnämnda motioner förklarat sig behjärta behovet av en lönerreglering. Men varje positivt förslag har av riksdagen avslagits. Läroverkens och de kommunala mellanskolornas lärare ha — och detta på de bästa grunder — under tiden fått sig tillerkända tillfälliga löneförbättringar. Men folkskolans lärare ha ingenting fått. Deras lönerreglering hänför sig alltjämt till prisnivån före världskriget. Det har framför allt varit de statsfinansiella skälen, som åberopats mot folkskollärarnas krav.

I år kunna dessa skäl icke med fog anföras mot ett yrkande om positiva åtgärder beträffande folkskollärarkårens lönefråga. Det statsfinansiella läget

är tvärtom särdeles gynnsamt. Under sådana förhållanden synas de starkaste skäl tala för att tanken hos 1926 års statsutskott om en löneförbättring för folkskolans lärarpersonal vid 1928 års riksdag kommer till förverkligande. Ehuru det otvivelaktigt varit mest önskvärt, att denna löneförbättring fått natur av definitiv lönereglering, lär det dock ej vara tänkbart, att en sådan kommer till stånd utan Kungl. Maj:ts medverkan. Förslag om en tillfällig löneförbättring ha tre gånger framlagts för riksdagen i form av motioner, som ingående utrett, hur de i motionerna föreslagna beloppen skulle ställa sig i förhållande till en kommande definitiv lönereglering. Det har därför synts lämpligast att här motionsledes framföra yrkande om tillfällig löneförbättring för samma grupper och till samma belopp som senast vid 1927 års riksdag.

Hänvisande till utredningen i de av hr J. P. Johansson i första kammaren och hr Wagnsson i andra kammaren vid 1927 års riksdag väckta motionerna (I: 92 och II: 206) hemställes,

att riksdagen måtte

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring av statsmedel må för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 utgå till lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig folkskollärare 500 kronor, till ordinarie kvinnlig folkskollärare 425 kronor, till ordinarie lärare vid småskola 300 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig folkskollärare 375 kronor, till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig folkskollärare 325 kronor, till extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola 225 kronor, till ordinarie manlig ämneslärare vid högre folkskola 600 kronor, till ordinarie kvinnlig ämneslärare vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 450 kronor och för timlärare vid högre folkskola 15 % av nu utgående avlöning med ett maximum av 470 kronor för manlig och 420 kronor för kvinnlig lärare,

dels ock för ändamålet anvisa för budgetåret 1928—1929 behöfligt extra förslagsanslag.

Stockholm den 18 jan. 1928.

J. P. Johansson.

Ruben Wagnsson.

Bilaga.

Den motivering i motionerna I:92 och II:206 vid 1927 års riksdag, till vilken i motionen här förut hänvisas, var av följande lydelse.

Den lönereglering, som nu gäller för lärarna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, folk- och småskolorna, de högre folkskolorna och de kommunala mellanskolorna, fastställdes av statsmakterna år 1918.

På grund av motioner i bägge kamrarna beviljade 1919 års riksdag för år 1919 tillfällig löneförbättring åt lärarna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna ävensom åt lärarna vid de tekniska elementarskolorna, de tekniska fackskolorna och de tekniska gymnasierna. (Riksdagens skrivelse nr 215.)

På Kungl. Maj:ts propositioner ha de följande riksdagarna jämväl beviljat tillfällig löneförbättring åt nämnda lärargrupper. Riksdagen beslöt därjämte år 1924, i anledning av väckta motioner, hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning taga under övervägande möjligheterna att, för den händelse en definitiv lönereglering för lärarna vid allmänna läroverken och annan med dem jämförlig personal icke inom den närmaste tiden kunde genomföras, bereda ökad tillfällig löneförbättring åt nämnda personal samt för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, vartill utredningen kunde giva anledning.

På grund av riksdagens förenämnda beslut framlade Kungl. Maj:t för 1925 års riksdag proposition om genomförande av dyrortsgruppering beträffande ifrågavarande lärare samt beredande på grundval härav av ökad tillfällig löneförbättring. Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen bifallet. (Riksdagens skrivelse nr 267.)

Vad vidkommer lärarna vid de kommunala mellanskolorna föreslog Kungl. Maj:t i proposition, nr 391, till 1920 års riksdag, att tillfällig löneförbättring måtte utgå även för dem. Statsutskottet avstyrkte propositionen, men riksdagen biföll likväl densamma. (Riksdagens skrivelse nr 425.) På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen jämväl för följande år fattat liknande beslut. Vid 1925 års riksdag väcktes inom bägge kamrarna motioner om att den tillfälliga löneförbättringen för nämnda lärare måtte utgå med förhöjda belopp, och riksdagen beslöt i enlighet härmed. Dylik förhöjning i den tillfälliga löneförbättringen blev av förra årets riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beslutad jämväl för budgetåret 1926—1927.

Av det anförda framgår, att de statsanställda lärare, som genom 1918 års riksdags beslut fingo sina löner reglerade, alltifrån 1919 kommit i åtnjutande av tillfällig löneförbättring, att av de kommunalt anställda lärare, vilka genom samma riksdagsbeslut erhöilo lönereglering, lärarna vid kommunala mellanskolor fr. o. m. år 1920 beviljats tillfällig löneförbättring, och att den tillfälliga löneförbättringen för samtliga dessa lärare fr. o. m. budgetåret 1925—1926 utgår med förhöjda belopp.

Som förut nämnts, fingo jämväl lärarna vid folk- och småskolor samt högre folkskolor sin lönereglering fastställd genom riksdagsbeslutet år 1918. Vid denna lönereglering bestämdes lönerna för samtliga kommunalt anställda lärare efter fullt enahanda grunder. Denna likformighet i fråga om avlöningsgrunderna blev emellertid rubbad genom att riksdagen, som förut angivits, på

Kungl. Maj:ts förslag år 1920 beviljade lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna en tillfällig löneförbättring.

I anledning av från skolöverstyrelsen och från styrelserna för flera lärarorganisationer till Kungl. Maj:t ingivna framställningar angående tillfällig löneförbättring tillkallade chefen för eklestastikdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1920 särskilda sakkunniga för att biträda med utredning av vissa frågor rörande avlöning åt lärare vid kommunala läroanstalter med statsunderstöd. I sitt den 20 december samma år avgivna betänkande angående tillfällig löneförbättring åt kommunalanställda lärare framhöll de sakkunniga, hurusom statsutskottet avstyrkte det av Kungl. Maj:t till 1920 års riksdag framlagda förslaget om tillfällig löneförbättring åt lärare vid kommunala mellanskolor med hänvisning därtill, att vid 1918 års riksdag avlöningsförhållandena reglerades för en hel del kommunala läroanstalter, däribland de kommunala mellanskolorna, efter vissa enhetliga grunder, och att de avlöningsbelopp, som fastställdes för olika skolor, kommo att stå i viss proportion till varandra. Det hade vidare syntts utskottet uppenbart, att genom ett beslut om tillfällig löneförbättring till ett slag av dessa skolor förenämnda lönesystem skulle rubbas, och att ett bifall till förslaget skulle kunna medföra konsekvenser av vittgående beskaffenhet.

De sakkunniga påvisade vidare, att den beslutade löneförbättringen åt lärare vid kommunala mellanskolor och vissa jämförliga statsanställda lärare ställts i en bestämd och i allt väsentligt lika relation till den för ifrågavarande lärarkategorier fastställda begynnelseavlöningen. I denna omständighet ansågo sig de sakkunniga icke kunna finna annat, än att riksdagen med frånträdande av sin tidigare uttalade mening, i och med genomförandet av sitt beslut om tillämpning av nämnda likställighetsprincip beträffande vissa statsanställda och kommunalt anställda lärargrupper genom den tillfälliga löneförbättringens utmätande efter likartade grunder och i samma förhållande till för dem bestämda fasta avlöningsbelopp, velat giva uttryck åt den uppfattningen, att såväl de kommunalt som statligt anställda lärarna fått sina löner reglerade från samma utgångspunkter samt att riksdagen jämväl förklarat sig beredd att taga de konsekvenser, som statsutskottet i sitt förberörda utlåtande förklara skola följa med ett bifall till förslaget om tillfällig löneförbättring åt kommunala mellanskolors lärare. Dessa av statsutskottet framhållna konsekvenser »av vittgående beskaffenhet» kunde uppenbarligen i det anförda sammanhanget icke betyda annat, än att utskottet för sin del funnit det riktigt, att med beviljandet av tillfällig löneförbättring åt en grupp kommunalt anställda lärare även övriga grupper av sådana lärare, vilka fått sina löner reglerade efter enahanda grunder, borde komma i åtnjutande av samma förmån.

Enligt det framlagda huvudförslaget — det såsom alternativ I betecknade — hemställde de sakkunniga, att tillfällig löneförbättring under år 1921 måtte utgå till folk- och småskolors samt högre folkskolors lärare enligt följande grunder:

till ordinarie manlig lärare vid folkskola med 530 kronor, till ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola med 470 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig lärare med 430 kronor samt till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig lärare med 370 kronor;

till ordinarie och fast anställd lärare vid småskola med 330 kronor och till extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola med 280 kronor;

till ordinarie manlig ämneslärare vid högre folkskolor med 750 kronor, till ordinarie kvinnlig ämneslärare vid högre folkskolor med 650 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskolor med 650 kronor samt till kvinnlig sådan lärare med 600 kronor. De för högre folkskolornas lärare ifrågasatta beloppen voro lika med vad som av

de sakkunniga föreslagits för motsvarande grupper av kommunala mellanskolornas lärarpersonal.

Över de sakkunnigas betänkande och förslag infordrades utlåtande av den av Kungl. Maj:t den 3 december 1920 tillsatta kommittén för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande ny definitiv löne reglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk samt vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter, eller den s. k. lärarnas lönekommitté. Fyra av kommitténs ledamöter avstyrkte förslaget om den tillfälliga löneförbättringen under framhållande av att en sådan åtgärd kunde verka föregripande på de arbeten, kommittén hade för händer. Emot detta beslut reserverade sig de tre övriga kommittéledamöterna och uttalade, att de med hänsyn därtill, att det till kommittén remitterade sakkunnigeutlåtandets alternativ I innehölle ett förslag, som, så långt det då vore möjligt, tillfredsställde kravet på nämnda likställighet mellan kommunalt och statligt anställda lärare och syntes i övrigt rättvist avvägt, för sin del ansett, att kommittén bort tillstyrka detta förslag.

Någon proposition om tillfällig löneförbättring åt kommunalt anställda lärare — med undantag allt fortfarande för de kommunala mellanskolornas — har efter avgivandet av de sakkunnigas betänkande icke förelagts riksdagen. Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t år 1921 anförde chefen för finansdepartementet såsom skäl utöver de ekonomiska konsekvenserna, som skulle följa med en tillfällig löneförbättring, att en dylik åtgärd, på sätt majoriteten inom lärarnas lönekommitté uttalat, kunde komma att visa sig hinderlig vid fattande av definitiv ståndpunkt till de frågor, kommittén fått sig förelagda till lösning.

Med anledning därav uttalade chefen för ecklesiastikdepartementet sin avvikande mening till statsrådsprotokollet och yttrade bland annat: »Även beträffande lärarna vid först omnämnda slag av kommunala läroanstalter med statsunderstöd, i främsta rummet folk- och småskolor, kan jag ej annat än finna de framkomna svårigheterna för ett dylikt föregripande ej fullt motiverade. Det synes mig nämligen icke hava varit omöjligt att tillmäta löneförbättring åt nu ifrågavarande befattningshavare med sådana belopp, att faran för ett dylikt föregripande helt avlägsnats.» På grund därav ansåg departementschefen, att förslag om tillfällig löneförbättring åt samtliga kommunalt anställda lärare, med lämpligt avvägda belopp, bort föreläggas riksdagen. (Kungl. Maj:ts proposition nr 236.)

Det må i detta sammanhang påpekas, att, när vid föredragningen år 1922 inför Kungl. Maj:t av från skolöverstyrelsen och centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening inkomna framställningar i ärendet finansministern alltfört icke ansåg sig kunna tillstyrka förslag till riksdagen om tillfällig löneförbättring åt lärarna vid folk- och småskolor samt högre folkskolor, chefen för ecklesiastikdepartementet anförde till statsrådsprotokollet: »Vad beträffar förut omnämnda framställningar rörande beredande av tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt åt lärare vid högre folkskolor, anser jag det vara i hög grad önskvärt, att förslag i sådant hänseende kunde föreläggas riksdagen. Vad chefen för finansdepartementet nyss anført i fråga om de ekonomiska möjligheterna av ett dylikt förslags realiserande har emellertid föranlett mig att icke nu påkalla avlåtande till riksdagen av någon framställning med angiven innebörd.» (Kungl. Maj:ts proposition nr 126.) Ett liknande anförande hade chefen för ecklesiastikdepartementet till 1923 års statsrådsprotokoll. (Kungl. Maj:ts proposition nr 67.)

Den förut omnämnda utredningen rörande definitiv löne reglering för här ifrågavarande befattningshavare slutfördes av lärarnas lönekommitté den 15 augusti 1923. Det är givetvis icke möjligt att här utförligare redogöra för lönekommitténs förslag. Allenast följande må framhållas.

Kommittén har sålunda föreslagit, att det s. k. kommunikationsverkens lönesystem måtte vinna sin tillämpning även för befattningshavare vid de läroanstalter, vilka utredningen gällt. Enligt kommitténs uppfattning har »den verksamhet och det arbete, som lärare av olika slag utöva i samhällets och det allmännas tjänst, av ålder underskattats i förhållande till de funktioner, som inom andra samhällslivets områden verka i det allmännas intressen. Till följd härav hava också lärarkårerna sedan gammalt kommit att intaga en i förhållande till andra statstjänstemannagrupper i ekonomiskt hänseende tillbakasatt ställning». Med dessa utgångspunkter har kommittén funnit sig böra föreslå väsentliga löneförhöjningar för lärarkårerna.

Då sålunda det berättigade i kravet på en löneroglering för bl. a. folk- och småskolans samt högre folkskolans lärare torde få anses ådagalagt, måste det förefalla skäligt och rimligt, att nämnda lärare icke längre skola gå miste om den tillfälliga löneförbättring, som sedan en följd av år utgått till andra motsvarande lärarkårer.

Vid 1925 års riksdag väcktes i bägge kamrarna motioner om tillfällig löneförbättring åt folk- och småskolans samt högre folkskolans lärare. Om motionerna anförde statsutskottet i sitt utlåtande nr 116: »Utskottet behjrtar visserligen de synpunkter, som av motionärerna framförts. Då emellertid förslag i ämnet från Kungl. Maj:ts sida icke framlagts, har utskottet icke ansett sig kunna på grundval av enskilda motioner tillstyrka åtgärder, vilka med hänsyn till sina statsfinansiella konsekvenser äga en sådan räckvidd som de nu motionsvis ifrågasatta. Dessutom må erinras därom, att för närvarande föreligger ett av en särskild kommitté utarbetat förslag, över vilket yttrande avgivits av vederbörande myndigheter, vilket förslag åsyftar genomförande av ny definitiv löneroglering för samtliga kommunalt anställda lärare, och Kungl. Maj:t lärer, när den statsekonomiska situationen och förhållandena i övrigt det medgiva, icke underlåta att för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, som kan anses vara av omständigheterna påkallat.» Med denna motivering blevo motionerna av riksdagen avslagna.

Jämväl vid 1926 års riksdag framfördes i bägge kamrarna motioner om tillfällig löneförbättring åt de ifrågavarande lärarkårerna.

Om motionerna anförde statsutskottet i sitt utlåtande nr 155 bl. a.: »Avlöningsförmånerna för lärarpersonalen vid folk- och småskolor, sådana desamma enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut nu utgå, anser utskottet för knappt tillmätta i förhållande till vad som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande utbildning. Särskilt kännbara måste enligt utskottets mening förhållandena vara för de lärare, som vunnit sin utbildning under de senare årens abnormt stegrade pridförhållanden och därunder kommit att ådraga sig en i förhållande till framtidsutsikterna på lärarbanan oproportionerligt stor skuldbörda. Utskottet har därför ej kunnat undgå finna, hurusom kravet på en snar löneförbättring framstår såsom befogat, och enligt utskottets mening bör detta krav tillgodoses förmedelst en definitiv löneroglering för nu ifrågavarande lärarkårer.» Emellertid ansåg utskottet, att lärarlöne-kommitténs betänkande borde undergå viss ytterligare bearbetning. Skulle hinder möta för framläggande av ett definitivt lönerogleringsförslag inom de närmaste två åren, höll utskottet före, att det borde tagas under övervägande, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för beredande av en i avvaktan å den definitiva lönerogleringen utgående tillfällig löneförbättring åt ifrågavarande lärare.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t »täcktes taga under övervägande, dels huruvida ett förslag till definitiv löneroglering för lärare vid folk- och småskolor må kunna under de närmaste åren framläggas för riksdagen, dels ock huruvida, därest

ett sådant förslag icke inom denna tid kan framläggas, en tillfällig löneförbättring må kunna beredas nämnda lärare».

Till utskottets utlåtande var bl. a. fogad en reservation av tio av utskottets ledamöter, vari dessa hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att, för den händelse förslag om definitiv löne reglering för ifrågasvarande lärargrupper icke kunde föreläggas nästkommande års riksdag, Kungl. Maj:t ville framlägga förslag om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda befattningshavare.

Vid ärendets behandling i kamrarna blev utgången den, att första kammaren avslög utskottets hemställan, medan andra kammaren biföll vad utskottet hemställt.

Då Kungl. Maj:t icke för de berörda lärarkåren hos årets riksdag föreslagit löne reglering eller tillfällig löneförbättring, har jag icke ansett mig böra underlåta att ånyo motionsledes bringa ärendet under riksdagens omprövning. Jag gör det så mycket hellre, som jag anser det vara en betydelsefull angelägenhet, att den starka missnöjesanledning, som den olösta lönefrågan utgör för de nämnda lärarna, snarast möjligt måtte bli i någon mån undanröjd.

Det har i det föregående uppgivits, till vilka belopp 1920 års sakkunniga ansågo den tillfälliga löneförbättringen böra uppgå. Vad lärarnas lönekommitté anfört beträffande en blivande löne reglering visar, att tillfällig löneförbättring i enlighet med de sakkunnigas förslag kan åt de berörda lärarkåren beviljas, utan att ett föregripande av statsmakternas fria prövning av den blivande löne regleringen kan anses ha förekommit. Med hänsyn likväl till vad som beslutats beträffande tillfällig löneförbättring åt lärare vid allmänt läroverk m. fl. anser jag mig böra stanna vid att som tillfällig löneförbättring för lärare vid folk- och småskolor ifrågasätta följande belopp: för ordinarie manlig folkskollärare 500 kronor, för ordinarie kvinnlig folkskollärare 425 kronor, för ordinarie lärare vid småskola 300 kronor, för extra ordinarie och vikarierande manlig folkskollärare 375 kronor, för extra ordinarie och vikarierande kvinnlig folkskollärare 325 kronor och för extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola 225 kronor.

De föreslagna beloppen för tillfällig löneförbättring hava valts med hänsyn till ortgruppen A och antagas komma att utgå med samma belopp för samtliga ortsggrupper. Det är självfallet, att, om ingen överkompensation inträder för lärare, tillhörande ortgruppen A, det är uteslutet, att sådan kan inträffa för övriga ortsggrupper. För att något belysa denna sak må följande redogörelse lämnas.

I sitt underdåniga utlåtande den 30 september 1924 över lärarnas lönekommittés betänkande föreslår skolöverstyrelsen, att folkskolans lärare inordnas i de olika lönegraderna på följande sätt:*

manlig ordinarie folkskollärare i lönegraden A 10.

kvinnlig ordinarie folkskollärare i lönegraden B 11 a.

lärare vid småskola ävensom lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tills vidare, i lönegraden B 5 a.

extra ordinarie eller vikarierande manlig folkskollärare i lönegraden A 9.

extra ordinarie eller vikarierande kvinnlig folkskollärare i lönegraden B 10,

extra ordinarie eller vikarierande lärare vid småskola ävensom lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd på viss tid, i lönegraden B 2.

Värdet av naturaförmånerna skulle enligt överstyrelsens beräkningsätt anta-

* Lönegraderna äro här angivna i anslutning till år 1924 gällande avlösningsreglemente för statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Enligt motsvarande nu gällande avlösningsreglemente (Kungl. kung. nr 270 1925) motsvaras exempelvis den förutvarande lönegraden A 10 av B 17 o. s. v.

gas utgöra för de 5 första av ovannämnda kategorier skillnaden mellan avlöningsbeloppen i respektive lönegraderna A 10 och A 8, B 11 a och B 9, B 5 a och B 4 a, A 9 och A 7 samt B 10 och B 8. Om man tager medelvärdet av skillnaden mellan avlöningsbeloppen i de 5 löneklasser, som var och en av ovannämnda lönegrader omfatta, finner man följande värden på naturaförmånerna för ortsguppen A:

för manlig ordinarie folkskollärare	Kr. 582:—
» kvinnlig » »	» 504:—
» ordinarie lärare vid småskola m. fl.	» 228: 60
» extra ordinarie och vikarierande manlig folkskollärare	» 546:—
» » » » kvinnlig folkskollärare	» 474:—
» » » » lärare vid småskola m. fl.	» 200:—

Det sista beloppet har föreslagits med hänsyn till motsvarande belopp för ordinarie lärare vid småskola.

Dyrtidstillägg antages komma att utgå på den tillfälliga löneförbättringen i dess helhet. Det underlag, på vilket dyrtidstillägget för närvarande beräknas, skulle alltså komma att ökas med den i det föregående föreslagna tillfälliga löneförbättringen. Om det här föreslagna avlöningstillägget beviljas, kommer alltså den totala löneinkomsten, ifall man räknar med det för första kvartalet år 1927 gällande indextalet, att utgöra lönen + avlöningstillägget + 35 procent av dyrtidsunderlaget + värdet av naturaförmåner.

I överensstämmelse med ett i skolöverstyrelsens yttrande över lärarlönekommitténs betänkande framställt förslag har kommunala bidraget till lärarnas avlöning, om den nya löneregleringen vore genomförd, antagits utgå med följande belopp: till ordinarie folkskollärare 240 kronor, till ordinarie lärare vid småskola m. fl. 150 kronor, till extra ordinarie och vikarierande lärare vid folkskola 180 kronor samt till extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola m. fl. 120 kronor. Dyrtidstillägget har beräknats å de lönebelopp, som under denna förutsättning skulle utgå av statsmedel. Samtliga löneförmåner skulle, om löneregleringen varit genomförd, hava, under ovan angiven förutsättning om indextalet, uppgått till lönen + 17 procent av det nya dyrtidsunderlaget.

Enligt nu gällande bestämmelser kan vederbörande komma i åtnjutande av ålderstillägg efter 5, 10 och 15 år. Om löneregleringen vore genomförd, skedde uppflyttning i högre löneklass efter 3, 6, 9 och 12 år. På grundval av här nu angivna förutsättningar upptagas i nedanstående tabell för olika tjänsteår de belopp, varmed de totala avlöningsförmånerna, därest löneregleringen varit genomförd, skulle överstiga summan av nuvarande löner och tillfällig löneförbättring.

Tjänsteår	Ordinarie folkskol- lärare		Ordinarie småskollärare m. fl. Kr.	Extra ordinarie och vika- rierande folkskollärare		Extra ordinarie och vikarierande småskollärare m. fl. Kr.
	Manlig Kr.	Kvinnlig Kr.		Manlig Kr.	Kvinnlig Kr.	
1—3 . . .	567:—	335:—	227:—	957:—	791:—	162:—
4 o. 5 . . .	918:—	651:—	353:—			
6	513:—	381:—	151:—			
7—9 . . .	864:—	697:—	277:—			
10	1,215:—	1,013:—	439:—			
11—12 . . .	810:—	743:—	236:—			
13—15 . . .	1,161:—	1,059:—	398:—			
16 o. följ. . .	756:—	789:—	195:—			

Man finner alltså, att med de föreslagna beloppen av tillfällig löneförbättring förefinnes en ganska bred marginal på alla punkter.

Som tillfällig löneförbättring för lärare vid högre folkskolor föreslås 600 kronor för manlig och 500 kronor för kvinnlig ordinarie ämneslärare samt beträffande extra ordinarie och vikarierande 500 kronor för manlig och 450 kronor för kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring. För timlärare torde den tillfälliga löneförbättringen böra utgöra 15 procent av nu utgående avlöning med ett maximum av 470 kronor för manlig och 420 kronor för kvinnlig lärare.

Värdet av naturaförmånerna har av överstyrelsen beräknats för manlig ämneslärare å A-ort till 795, 750 och 519 kronor, allt eftersom fråga är om olika slag av högre folkskolor, och för kvinnlig ämneslärare å A-ort till resp. 563, 548 och 405 kronor.

Då det nu gäller att avgöra, huruvida med den här föreslagna tillfälliga löneförbättringen överkompensation skulle inträda eller icke, är det tillräckligt att räkna med den lärarkategori, för vilken löneregleringsförslaget innebär de lägsta löneförmånerna, d. v. s. ämneslärare utan adjunktskompetens vid 1—3 klassig allmän högre folkskola. Ifrågavarande lärare skulle komma att placeras i lönegraderna A 13 och B 13 respektive, för vilka värdet av naturaförmånerna i ortsgrupp A beräknats till 519 kronor för manlig och 405 kronor för kvinnlig lärare. Beträffande högre folkskolans lärare har skolöverstyrelsen föreslagit, att kommunalbidraget utan hänsyn till dyrort och tjänsteår skulle utgöra en tiondel av avlöningen till kvinnlig lärare å A-ort i lägsta löneklassen. Dyrtidstillägg har beräknats utgå å den kontanta lönen minskad med angivna kommunala bidrag. Analogt med vad förut anförts beträffande folkskolans lärare upptagas i nedanstående tabell för olika tjänsteår de belopp, varmed de totala avlöningsförmånerna, därest löneregleringen varit genomförd, skulle överstiga summan av nuvarande lön, föreslagen tillfällig löneförbättring och naturaförmånernas värde.

Tjänsteår	Manlig lärare	Kvinnlig lärare
1—3	948:—	600:—
4 o. 5	1,369:—	916:—
6	829:—	511:—
7—9	1,250:—	826:—
10	1,742:—	1,142:—
11—15	1,202:—	737:—
16 o. följ.	662:—	332:—

Den i det föregående föreslagna tillfälliga löneförbättringen för den högre folkskolans lärare skulle alltså icke komma att medföra överkompensation.